

Københavns og Vartov Valgmenigheder

December 2011 Nr. 4

På pause

Tredje søndag i advent – Lukas 1,67-80

For mange mange år siden kunne man i fjernsynet opleve noget meget mærkeligt: der var pause mellem udsendelserne. På skærbilledet så man en fisk som svømmede fredeligt rundt i et lille akvarium. Det kunne den gøre så længe der nu var brug for at pausen skulle vare. Og i radioen kunne man, når der var pause, høre den ældst kendte danske folkevise spillet på xylofon, i en uendelig gentagelse. Pausefisken og pausesignalet gav ro, åbnede mulighed for at tænke over hvad man lige havde set eller hørt.

Men det er altså meget meget længe siden. I dag er der ingen pauser overhovedet. Ethvert lille mellemrum udfyldes. Sendefladen tilplastes. Hverken øjet eller øret får lov at hvile, og så gør sindet det heller ikke. Det er nu heller ikke meningen. Jeg har ladet mig fortælle at medarbejderne ved radio og tv får instrukser om at der ikke må være pauser mellem programmerne, men heller ikke i dem. Det er nok af frygt for at miste lyttere og seere. Man burde snarere frygte at der er mange man ikke får fordi de ikke gider

tænde for skidt. Desuden vil de pauseløse udsendelser nok forhindre at vi kommer til at tænke over hvad vi ser og hører – fordi der ikke *er* noget at tænke over.

Zakarias, Johannes Døberens far, har haft rigeligt at tænke over og rigelig tid til at tænke over det inden han i dagens evangelium bryder ud i sin store lovsang. I ni måneder har han været stum. Lige så længe hans hustru Elisabeth har været gravid med Johannes. De kunne ellers ikke få børn og var efterhånden højt oppe i årene. Men en dag skete underet. Zakarias var præst. Han og de andre præster skulle finde ud af hvem der skulle gå ind i templet og bringe et røgelsesoffer for Gud – og for at være sikker på at det blev den rigtige, trak man lod. Det faldt på Zakarias. Da han stod for alteret, viste Guds engel Gabriel sig for ham i al sin glans. Englen forkyndte at Elisabeth skulle føde en søn som de skulle kalde Johannes, og som siden skulle blive en stor prædikant for det jødiske folk. Det troede prædikanten Zakarias ikke et ord af, og derfor spurgte han englen: 'Hvordan kan jeg vide, at det

er sandt? Jeg er jo en gammel mand, og min hustru er højt oppe i årene.' Gabriel blev vred over at Zakarias ikke troede på dette glædelige budskab og straffede ham med stumhed.

Zakarias bliver ikke slået af stumhed fordi englen viser sig for ham. Det var ikke fordi han ikke troede på at der fandtes engle, for det gjorde der, og det gør der naturligvis – selv om de nok ikke længere viser sig helt så ofte som dengang, men det skyldes formodentlig at der nu sjældnere er de pauser og den stilhed hvor en engel kan gå gennem stuen. Zakarias' formastelighed består ikke i at han ikke tror hvad han *ser* med egne øjne, men i at han ikke tror på hvad han *hører* englen sige om Johannes og hans betydning.

Men det kan han så passende tænke over. Ved at slå ham med stumhed sætter Gud Zakarias på pause. Så kan denne kværlantiske præst passende bruge de næste ni måneder til at tænke over hvad han har hørt. Og det er så hvad helligånden nu giver ham kraft til at profetere: Nu skal alt det som jøderne har håbet på, opfyldes; alt hvad Gud har lovet folket, skal indfries; 'solopgangen fra det høje vil besøge os for at lyse for dem, der sidder i mørke og i dødens skygge.' I sin lovsang viser Zakarias at han begynder at forstå hvad han har hørt. Stumheden, pausen, har været nødvendig.

Adventstiden burde være en stille tid, en pausetid. En tid til eftertænkning. Hvor vi blandt andet kunne tænke lidt over hvad vi har håbet, og hvad vi har lovet. Om det er blevet opfyldt og indfriet. Om vi i fremtiden tør håbe og love.

En erklæret kristen melankoliker (Thomas Browne, 1658) mener at 'tidens nat strækker sig meget længere end dens dag'. Som han tørt bemærker: 'Solen går også ned om sommeren, og om vinteren står den knap op.' Den vej kan man selvfølgelig også vende det. De mindre melankolske vil snarere hæfte sig ved at solen trods alt også

viser sig om vinteren, og at den næsten ikke går ned i 'sommernattens korte svale'. Sådant kan eftertænkningen indbyde os til at betragte livets tilskikkelser. Det er næsten altid udmærket at grunde over forholdet mellem lys og mørke, mellem livets vintre og dets somre, mellem løftet og dets indfrielse, mellem håbet og dets opfyldelse.

Det havde Zakarias også gjort. Længe havde han og Elisabeth håbet at de ville få et barn, men efterhånden havde han måttet sande at de begge var blevet for gamle. Hans tanker havde bevæget sig i den melankolske retning der hæfter sig ved at meget er for sent, og at der er mere og mere der bliver det. Han var blevet døv for englens budskab.

Men stumhedsperioden gør ham efterhånden mere lydør. Når han ikke længere skal høre på sig selv, modnes det i ham hvad han har hørt englen sige. Han begynder at forstå at opfyldelsen af et menneskes forhåbninger ikke beror på det selv. At forhåbninger er noget man indgives fordi nogen lover én noget – og at det kun er den der lover, der er i stand til at opfylde det. At man ikke kan tvinge den der lover en noget, til at indfri det. Man kan kun fortvivlet udbrøde: 'Men du lovede!' For dermed har man jo sagt det som det er: der kommer ingen opfyldelse, for nu véd jeg at du ikke længere holder hvad du lover, 'du lovede!'

Det er den slags formørkede melankolier som Zakarias i sin stumhedstid kommer ud over. Han holder op med at tinge om tilværelsen. Han tinger ikke længere med Gud om hvor gamle han og Elisabeth er. Det interesserer ham mindre hvornår solen står op om sommeren, og hvornår den går ned om vinteren. Nu taler han om 'solopgangen fra det høje' som 'vil besøge os for at lyse for dem, der sidder i mørke og i dødens skygge', så de ikke længere skal gøre det. Denne solopgang skeler ikke til alder; den skeler ikke til alle

de gradbøjninger som vores håb, løfter og opfyldelser former sig efter; den skeler ikke til hvor meget lys og mørke der er i et menneskes liv. For selv det mørkeste mørke oplyses af denne solopgang. Selv det lyseste lys oplyses af den.

Det er et budskab som vanskeligt kan få ørenlyd når vi kun ønsker at høre os selv snakke. Skulle vi en sjælden gang lytte til hvad de andre siger, bliver det ikke meget bedre, for så hører vi at også de kun ønsker at høre sig selv snakke. Denne evindelige, universelle kværnen. Uden pausefisk, uden den stadige gentagelse af en gammel folkevis. Uden tid til eftertanke. Ja, uden tid til forhåbninger – fordi nuet okkuperes af en pirring der holder os fangne.

Der er en anden historie som fletter sig ind i historien om Zakarias, en anden lovsang end hans. Det er historien om den gamle Elisabeths unge slægtning Maria som også bliver gravid efter at have fået besøg af den samme engel, Gabriel. Da Maria af englen får at vide at hun skal føde en søn som vil få endnu større betydning for ikke bare det jødiske folk, men for alverdens folk, så er der ingen tavshed. Hun bryder umiddelbart ud i en lovsang – hvorimod Zakarias skulle bruge ni måneders stumhed til at hans lovsang kunne forløses.

I torsdags var det ifølge katolikerne dagen for jomfru Marias ubesmittede

undfangelse. Dette dogme kan vi jo forholde os temmelig afslappet til, men man må lade dem at det er velvalgt at lægge fejringen af hende her oven i Zakarias-fortællingen. Hun blev ikke slået med stumhed, men brød ud i den lovsang som skulle varsle indgangen til en helt ny tidsalder for menneskeheden. Zakarias: håbet om solopgangen fra det høje. Maria: opfyldelsen af håbet om solopgangen fra det høje.

Tiderne skydes ind i hinanden sådan som de gør det i vores liv. Hvis vi blot kunne få lidt mere ro. Lære at tie og lytte. Så vi kunne handle mindre hovedkulds, mere nænsomt. Mindre overilet, mere tænksomt. Vi kunne måske få blik for at brudte løfter kan heles, og at uopfyldte håb kan opfyldes. Endnu kan vi spørge som Zakarias: 'Hvordan kan jeg *vide* det?' Men Gud sætter os på pause, så vi kan komme til at *tro* det. Han slår os med stumhed for at vi kan høre hvad han siger: han vil indfri sit løfte om at hele vores brudte løfter, og han giver os et håb som opfylder vores uopfyldte håb.

Det kan godt være at tidens nat strækker sig længere end dens dag. Men de er begge – tidens nat og tidens dag – omstrålet af solopgangen fra det høje.

Niels GrønkJer

Salmer: 3, 77, 89 – 71, 76, 108

Opstandelseskroppen hos Paulus: Hvilken rolle spiller den?

I forlængelse af et foredrag om Paulus, jeg holdt i Vartov for et par år siden, er jeg blevet bedt om at skildre min forståelse af, hvordan Paulus forstod den opstandelseskrop, han taler om adskillige steder i sine breve. Det gør jeg gerne,

fordi jeg godt vil vise, at spørgsmålet er vigtigt: vigtigt, hvis man vil forstå Paulus selv langt ud over lige spørgsmålet om, hvordan opstandelseskroppen ifølge ham så ud; men sandelig også vigtigt, hvis man vil forsøge at danne sig sit eget,

moderne billede af, hvad vi overhovedet skal stille op med den kristne forestilling om opstandelsen fra de døde.

Allerede i det ældste kristne skrift, vi har overleveret – Paulus' Første Brev til Thessalonikerne – taler apostlen om opstandelsen (4,13-18), om end ikke så meget om selve opstandelseskroppen. Vi får blot at vide, at ved Kristi genkomst skal "vi, der lever og endnu er her, rykkes bort i skyerne sammen med dem [der allerede er døde i Kristus] for at møde Herren i luften" (4,17, DO 1992). I Første Brev til Korintherne får vi langt mere at vide (15,35-58). Nogle af korintherne har nok kunnet være med på, at Kristus var stået op af døde (jf. 15,12-19), men os alle? "Hvordan opstår de døde, og hvad slags legeme får de?" (15,35, DO 1992).

De to spørgsmål giver så Paulus anledning til en længere udredning. Jeg har for nylig i international forskning fremlagt en tolkning af denne tekst, som – det må jeg advare om – langtfra vinder almindelig tilslutning. Den går ud på, at Paulus her forudsætter den grundlæggende kosmologi i en gren af græsk-romersk filosofi, der var samtidig med apostlen: stoicismen. Stoikerne var (i modsætning til fx Platon) monister og materialister. Det vil sige, at de mente, at alt, hvad der eksisterer, er fysisk eller 'legemligt', sådan at det kan påvirke noget andet eller selv blive påvirket af noget andet. Et særlig godt eksempel er det stoiske begreb om 'ånd' ('pneuma'), som er det fysiske element, der holder hele den foreliggende verden sammen, som også udgør menneskets sjæl – og som i sidste ende har sit udspring hos Gud (Zeus), da verden ved dets hjælp blev dannet.

Set i lyset af disse forestillinger argumenterer Paulus så i 1 Kor 15 for, at opstandelseskroppen er en 'pneumatisk krop' (15,44, DO 1992: 'et åndeligt

legeme') i modsætning til en normal 'psykisk krop' (smst., DO 1992: 'et sjæleligt legeme'), dvs. en almindelig menneskekrop, der ved pneumaens komme med Kristi genkomst vil blive 'forvandlet' eller fysisk 'omformet' eller 'transformeret' (se 15,51). Denne helt konkrete forståelse svarer godt til Paulus' insisteren på, at det er 'dette uforgængelige', der skal 'iklædes uforgængelighed', 'dette dødelige' (= denne dødelige krop), der skal 'iklædes udødelighed' (15,53-54). Den normale fysiske krop skal simpelthen omformes af den fysiske kraft, der hidrører fra Gud: pneumaen.

Samme helt konkrete idé finder man – eller i hvert fald jeg – i Romerbrevet 8,11: "Men hvis pneumaen hos ham (Gud), der oprejste Jesus fra de døde, *bor i jer*, så vil også han (Gud), der oprejste Kristus fra de døde, *gøre jeres dødelige kroppe levende ved hjælp af hans ånd*, der (allerede) *bor i jer*" (min overs.). Med andre ord: Ånden virker fysisk på menneskenes fysiske kroppe og transformerer dem, så de fra at være dødelige ('psykiske kroppe' if. 1 Kor 15) bliver omformet til at have evigt liv (som 'pneumatiske kroppe'). Hvor henne? Det ved vi allerede fra Første Thessalonikerbrev: 'i skyerne', dvs. i himlen, muligvis direkte som himmel-legemer.

Men kan det ikke være lige meget, præcis hvordan man forstår opstandelseskroppen? I hvert fald ikke hos Paulus selv. For nu ved vi, at han forstod pneumaen i princippet ligesom den stoiske pneuma, hvis meget omfattende virkefelt i verden jeg allerede har antydnet.

Sådan også hos Paulus: Det Kristus-troende menneske modtager i dåben pneumaen (jf. Gal 4,6 og Rom 8,15) som en slags pant (jf. 2 Kor 1,22) på, hvad der skal komme ved selve opstandelsen. Men det betyder så også, at pneumaen ifølge Paulus virker fysisk på og i den

døbtes krop *frem mod* opstandelsen. Og *det* viser sig så – og *skal* vise sig – i det døbte menneskes konkrete handlinger og hele livsmåde fra og med dåben. Dermed bliver pneumaen hos Paulus næsten den mest centrale størrelse. Den virker allerede nu i den døbtes krop og har dermed påbegyndt den konkret fysiske forvandling, der skal blive fuldstændig ved opstandelsen. Ikke underligt, at Paulus mellem de to vers i Romerbrevet, jeg har henvist til, siger følgende (8,12-13): "*Altså*, mine brødre, er vi skyldige, ikke over for kødet: at leve i overensstemmelse med kødet – for hvis I lever i overensstemmelse med kødet, skal I dø; *men* hvis I ved hjælp af pneumaen dræber kroppens handlinger, skal I leve" (min overs.).

Nuvel, pneumaen er vigtig hos Paulus. Men er Kristus ikke endnu vigtigere? Både ja og nej. For det er ikke langt fra, at pneumaen og den opstandne Kristus er én og samme sag. Fx taler Paulus i et par vers lige før det citerede fra Rom 8,11 om, at 'Guds pneuma bor i jer', om at man skal 'have ... Kristi pneuma' (8,9) – og så om, at 'Kristus (er) i jer' (8,10)!

Kort sagt: Pneumaen, som er det, der skaber opstandelseskroppen ud af den normale fysiske (og 'psykiske') krop, er af afgørende betydning i Paulus' samlede forståelse af den kristnes liv fra dåb til opstandelse.

Hvad skal vi så selv mene om opstandelseskroppen? Og hvad med opstandelsen?

Om opstandelseskroppen gælder i hvert fald dette: Vi *kan* ikke mene det samme som Paulus! Ingen af os 'tror' så at sige på stoisk fysik og kosmologi. Og hvis Paulus faktisk tænker i analogi med stoikerne, ja, så kan vi heller ikke 'tro' på hans forståelse af opstandelseskroppen. Hvad skal vi så gøre?

Her kan jeg kun lige røre ved overfladen af dette spørgsmål. Den første

pointe må være, at vi nødvendigvis må frigøre os fra den måde at tænke om opstandelsen på, som man finder hos Paulus. Ikke blot kan vi ikke overtage hans konkrete forståelse af opstandelseskroppen. Men vi må også frigøre os fra enhver forestilling om, at opstandelsen lader sig direkte indfange i en anden form for kosmologi end den paulinske (og stoiske). Det var sådan noget, Rudolf Bultmann argumenterede for i midten af det 20. århundrede med sin særlige, 'eksistential' fortolkning af Det Nye Testamente. Problemet er bare (og det er den anden pointe), at en konkret forståelse af opstandelsen ser ud til at være en uomgængelig del af kristendommen. Skal vi så fastholde den – om end bare i en form, som vi ikke kan give noget præcist indhold?

Personligt foretrækker jeg en anden løsning. Vi må på en og samme tid fastholde tanken om opstandelsen i dens konkrete tænkte form (den anden pointe) – og også anerkende, at den ikke kan indpasses direkte i nogen kosmologi (den første pointe). Løsningen kunne så være at acceptere den traditionelle tale om opstandelsen, *som om* den kunne 'indløses' direkte og kosmologisk – men så i øvrigt fokusere på den overordnede *funktion*, som tanken om opstandelsen har inden for kristendommen.

Og her er der så nok at gribe fat i, også med delvis støtte hos Paulus. For grundlæggende handler tanken om opstandelse om forestillingen om en anden og bedre verden, og hvordan denne tanke kan gribe ind i denne verden og virke omformende på os. Til at reflektere nærmere over dette er der faktisk god hjælp at hente hos kristendommens første teolog, Paulus.

Troels Engberg-Pedersen

Studietur til Georgien

Der har meldt sig mange forhåndsinteresserede til den studietur til Georgien i efteråret 2012 som blev bebudet i forrige nummer af dette blad. På den baggrund har rejseudvalget besluttet at turen gennemføres, og at den finder sted i uge 40, fra den 29. september til den 6. oktober 2012. Prisen per deltager vil være cirka 10.000 kroner. Alle der har meldt deres interesse, men også andre nyinteresserede, inviteres til en orientering tirsdag den 10. januar 2012 kl. 19. Mødet finder sted i præsteboligen i Vartov, opgang E.

Klassiske Grundtvig-citater i gammel og ny belysning

Vi omgiver os med Grundtvig-citater. Vi hører dem, vi bruger dem selv. Men forstår vi dem i grunden? Grundtvigsk Forum og Vartov Valgmenighed vil ved fire møder sætte fire klassiske og udbredte Grundtvig-citater under lup:

”Menneske først, kristen så”, med fokus på religion.

”Og den har aldrig levet, som klog på det er blevet, han først ej havde kær”, med fokus på pædagogik.

”Og da har i rigdom vi drevet det vidt, når få har for meget, og færre for lidt”, med fokus på politik.

”Sandru hedning, tyrk og jøde, dem har Gud i grunden kær, hader frem for alt de søde, som på skromt ham træder nær”, med fokus på åndsfrihed.

Vi vil analysere og beskrive den sammenhæng udsagnene opstod i, og vi vil undersøge om de temaer udsagnene slår an, har relevans for os i dag.

Mødernes tidspunkter, steder og talere fremgår af kalenderen. Pris pr. gang: 70 kr.

Midlertidig lukning af Immanuelskirken

I forbindelse med restaurering af gulvet lukkes Immanuelskirken fra den 19. marts til og med den 5. august. I den periode afholdes alle gudstjenester i Vartov Kirke.

De splittede østkirker

Ved *menighedsrådet den 6. februar* belyser lektor Karsten Fledelius ligheder og forskelligheder mellem de østlige kirker i dag, herunder deres religiøse og politiske betydning. Kaukasus-landet Armenien var det første, som blev officielt kristent, før Romerriget, i 301. Nr. 2 blev naboen Georgien; det store Romerrige gjorde først endeligt kristendommen til den officielle statsreligion i 394. Storfyrstendømmet Kiev antog først kristendommen 600 år senere, i 988. Da var kristendommen i fuld gang med at splittes i indbyrdes stridende dele. Selv ikke ‘Østkirken’ var noget entydigt begreb længere. Og sådan er det den dag i dag: De østlige kristne folkekirker, ‘ortodokse’ og ‘orientalske’, er en verden for sig, præget af de nationale modsætninger, der er mellem de respektive folk.

Georgien i geopolitisk klemme

Ved *menighedsrådet den 12. marts* taler journalist Vibeke Sperling om Georgien. Det er den tidligere sovjetrepublik, som har været mest i klemme i den geopolitiske kappestrid i regionen, som aktuelt udspiller sig om regionens energiirrigdomme. Georgien er fattig på energi, men har en central rolle som transitland for olie fra det Kaspiske Hav. Rusland har de facto haft vetoret over for Georgiens optagelse i Nato siden den russiske invasion i Georgien i august 2008. Georgiens opposition rører på sig, og der er oprørstendenser imod Moskva i den georgiske løsrivelsesregion Sydossetien. Det internationale samfund har glemt Georgien, men der rører sig meget, som burde have større international opmærksomhed.

Studiekreds

Drøftelserne vil foregå ud fra Claus Oldenburgs bog *Til den vantro Thomas. Tekster over trosbekendelsen*, Forlaget Hovedland 2010. Første gang tager vi udgangspunkt i bogens første del frem til side 46. Vi mødes i præsteboligen i Vartov følgende tirsdage kl. 17-19: 7/2, 28/2, 13/3 og 20/3. Man behøver ikke tilmelde sig.

Menighed og kirkeforfatning

Den 2. februar kl. 17-20 afholder Foreningen af Grundtvigske Valg- og Frimenigheder et møde i Odense, hvor man vil drøfte de aktuelle spørgsmål om en mulig såkaldt kirkeforfatning for Den Danske Folkekirke. Hvad ville være konsekvensen for valg- og frimenigheder?

Den 21. april afholdes en heldagskonference på Liselund ved Slagelse, arrangeret af samme forening i samarbejde med Grundtvigsk Forum. Overskriften er 'Præst og menighed'.

Nærmere oplysninger om møderne offentliggøres senere.

Betaling af medlemsbidrag til Vartov Valgmenighed

Det er nu muligt at betale sit bidrag til Vartov Valgmenighed via hjemmesiden.

Fra www.kvvv.dk vælges **medlemskab**

Vartov Valgmenighed

medlemsbidrag.

Her kan benyttes Dankort og eDankort – kun disse to korttyper. Der er indtil videre intet gebyr på benyttelse af betaling af medlemsbidrag via hjemmesiden.

Adresser

Præst:

Niels Grønkjær, Løngangstræde 24, 2., 1468 København K, tlf. 33 13 30 31

e-mail: ng@kvvv.dk - hjemmeside: www.kvvv.dk

Københavns Valgmenighed

Formand:

Jens Hestbech
Gl. Kongevej 19, 3. th., 1610 København V
Tlf. 33 24 85 97/31 90 75 97

Forretningsfører:

Ingrid Hentze
Fjordvænget 6, Alnor, 6300 Gråsten
Tlf. 36 34 15 28
Bank: 0255 9 02 83 90

Kirketjener:

Ruben Filskov
Østerhegn 26, 2880 Bagsværd
Tlf. 20 87 49 97

Organist:

Jørgen Ernst Hansen
Bredagervej 14, 4050 Skibby
Tlf. 47 52 13 08

Vartov Valgmenighed

Formand:

Margaretha Balle-Petersen
Sølvgade 30, 3. tv., 1307 København K
Tlf. 33 11 81 73

Forretningsfører:

Kurt Gotfredsen
Opnæsgård 57, 1. th., 2970 Hørsholm
Tlf. 31 95 63 72
Bank: 6194 - 4170277452

Kirketjener:

Marie Høgh
Elers Kollegium, St. Kannikestræde 9
1169 København K. Tlf. 40 53 03 59

Organistvikar:

Dario Andreella
Edvard Thomsensvej 5D, 4.4
2300 København S. Tlf. 60 69 60 87

For børnepasning under gudstjenester: Kontakt Signe Rørdam Thomsen:
roerdam@hotmail.com

Valgmenighedernes hjemmeside er www.kvvv.dk

Bladets redaktion: Niels Grønkjær (ansv.havende), Lilly Wiberg, Søren Anker-Møller
Forsidevignet: Peter Hentze

Afsender:

Københavns og Vartov
Valgmenigheder
Løngangstræde 24, 2.
1468 København K

Gudstjenester i Vartov Kirke og Immanuelskirken*

1. januar (nytårsdag)

Immanuelskirken . . . . . kl. 16

8. januar (1. søndag efter helligtrekonger)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10

15. januar (2. søndag efter helligtrekonger)

Immanuelskirken – Korsang . . . . . kl. 10

Vartov Kirke . . . . . kl. 16

22. januar (3. søndag efter helligtrekonger)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10

29. januar (sidste søndag efter helligtrekonger)

Immanuelskirken – Korsang . . . . . kl. 10

5. februar (septuagesima)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10

12. februar (seksagesima)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10

Immanuelskirken – Børnepasning . . . . . kl. 16

19. februar (fastelavn)

Vartov Kirke – Niels Thomsen . . . . . kl. 10

26. februar (1. søndag i fasten)

Immanuelskirken – Korsang . . . . . kl. 10

4. marts (2. søndag i fasten)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10

11. marts (3. søndag i fasten)

Immanuelskirken – Korsang . . . . . kl. 10

Vartov Kirke . . . . . kl. 16

18. marts (midfaste)

Vartov Kirke – Kirkecaffe . . . . . kl. 10

25. marts (Mariæ bebudelse)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10

1. april (palmesøndag)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10

5. april (skærtorsdag)

Vartov Kirke . . . . . kl. 10

* Immanuelskirken ligger på Forhåbningsholms Allé 20, Frederiksberg.

KALENDER

Tirsdag den 10. januar 2012 kl. 17-18.30 i Vartov Kirke:

Henrik Wigh Poulsen og Niels Grønkjær
Om religion: 'Menneske først, kristen så'

Tirsdag den 17. januar 2012 kl. 17-18.30 i Vartov Store Sal:

Thorstein Balle og Jens Raahauge
Om pædagogik: 'Og den har aldrig levet,
som klog på det er blevet, han først ej
havde kær'

Tirsdag den 24. januar 2012 kl. 17-18.30 i Vartov Store Sal:

Regner Birkelund og Christian Friis Bach
Om politik: 'Og da har i rigdom vi drevet
det vidt, når få har for meget, og færre for
lidt'

Tirsdag den 31. januar 2012 kl. 17-18.30 i Vartov Kirke:

Esben Lunde Larsen og Birgitte Stoklund
Larsen
Om åndsfrighed: 'Sanddru hedning, tyrk
og jøde, dem har Gud i grunden kær,
hader frem for alt de søde, som på skrømt
ham træder nær'

Mandag den 6. februar kl. 19.30, menighedsmøde i Vartov:

Karsten Fledelius: De splittede østkirker

Mandag den 12. marts kl. 19.30, menighedsmøde i Vartov:

Vibeke Sperling: Georgien i geopolitisk
klemme

Onsdag den 21. marts kl. 19.30:

Københavns Valgmenigheds årsmøde i
Vartov.

Mandag den 30. april kl. 19.30:

Vartov Valgmenigheds årsmøde